

Дзяржаўная ўстанова адукацыі
“Сярэдняя школа № 52 г. Гомеля”

АПІСАНИЕ ВОПЫТУ ПЕДАГАГІЧНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ
«Павышэнне эфектыўнасці ўрока праз выкарыстанне
традыцыйных і нетрадыцыйных падыходаў
пры вывучэнні раздзела “Дзеепрыметнік” у 7 класе»

Плешкунова Таццяна Іванаўна,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры,
8 (0232) 22 62 77
(+375 29) 238 22 74

Шматгадовая практыка работы ў школе паказвае, што кожнае новае пакаленне вучняў патрабуе ад настаўніка правесці своеасаблівую рэвізію, перагледзець арсенал метадаў, прыёмаў работы з мэтай павышэння эфектыўнасці ўрока.

На вялікі жаль, з кожным новым наборам вучняў усё менш юных грамадзян нашай краіны называюць беларускую мову роднай, усё часцей даводзіцца тлумачыць лексічныя значэнні самых звычайных слоў. Калі ў пачатку маёй педагагічнай дзейнасці настаўнікі рускай і беларускай мовы абмяркоўвалі агульныя праблемы, групуючыся часта ў адным метадычным аб'яднанні, то сёння ўсё часцей узнікае думка, што ў настаўнікаў беларускай мовы больш агульных праблем з настаўнікамі замежных моў, што добра б было пераняць іх падыходы да выкладання мовы.

Мэтай маёй работы з'яўляецца пошук рэсурсаў для павышэння эфектыўнасці ўрокаў пры вывучэнні марфалогіі на прыкладзе раздзела “Дзеепрыметнік”.

Для дасягнення пастаўленай мэты вырашаліся наступныя задачы: сістэматызаваць матэрыялы, выпрацаваць уласны падыход да арганізацыі і правядзення сучаснага ўрока беларускай мовы пры вывучэнні марфалогіі; развіваць асобныя патэнцыялы, самастойнасць, мэтанакіраванасць, матывацыю вучняў на ўроках беларускай мовы; удасканалваць лінгвістычнае мысленне, граматычны лад, маўленне школьнікаў.

З такой сістэмай работы працую на працягу трох гадоў (5 – 7 класы).

Пры падрыхтоўцы да ўрокаў настаўнік імкнецца спланаваць сваю работу такім чынам, каб вучням было цікава на ўроку, каб нават самы складаны вучэбны матэрыял стаў даступным для кожнага вучня, каб тэорыя і практыка арганічна спалучаліся, каб новыя веды сталі трывалымі, былі “ўплецены” ў папярэдні і наступны матэрыял. Лічу, што дасягнуць гэтага можна толькі ўмела спалучаючы традыцыйныя і нетрадыцыйныя,

наватарскія падыходы. У сваёй педагагічнай дзейнасці выкарыстоўваю лепшы вопыт мінулых гадоў і набыткі апошняга часу. Гэтым і кіруюся, плануючы сваю работу.

Яшчэ ў 1991 годзе Гомельскім абласным інстытутам удасканалення настаўнікаў быў абагулены вопыт работы настаўніцы Валянціны Іванаўны Голуб, з гэтым матэрыялам пашчасціла пазнаёміцца і мне ў пачатку работы ў якасці настаўніка беларускай мовы і літаратуры. З таго часу актыўна выкарыстоўваю апорныя канспекты (далей – АК), якія даюць магчымасць групуваць тэарэтычны матэрыял у буйныя блокі. Так, на першым уроку раздзела “Дзеепрыметнік” знаёмлю вучняў з тэарэтычным матэрыялам, абапіраючыся на АК.

Двойчы прагаворваю сама, а потым прашу паўтарыць некалькіх вучняў (звычайна 2-3). Потым вучні пераносяць апорны канспект у свае сшыткі (з мэтай эканоміі часу на ўроку даю заданне аформіць АК па тэме дома па ўзоры), прагаворваюць у парах.

Акрамя таго, амаль на кожным уроку карыстаемся гатовымі (напрыклад, з кнігі Л.І. Строк “Апорныя канспекты па беларускай мове: 5 – 9 класы”, Г.М. Валочка і інш. “Беларуская мова ў табліцах і схемах”) або складаем сумесна з вучнямі схемы, табліцы, памятки.

Форма	Апісанне	Метады выкарыстання	Мэты выкарыстання
Слошаць	на слыху	на слыху	на слыху
Нагаснучыя	на слыху	на слыху	на слыху
Дзеепрым.	на слыху	на слыху	на слыху

Клас	Дзеепрым.	Варткае	Шырка
1	на слыху	на слыху	на слыху
2	на слыху	на слыху	на слыху
3	на слыху	на слыху	на слыху

Падчас паведамлення новай тэмы заўсёды прапаную вучням вызначыць мэту ўрока або агучваю яе сама. Фармуляванне мэты павінна быць зразумелым для вучняў. Разам з вучнямі выпрацоўваем крытэрыі ацэнкі дасягнення мэты. Спачатку вучні з цяжкасцю спраўляліся з такой задачай, але ў сёмым класе гэта работа для групы вучняў стала звычайнай справай.

Заўсёды прысутнічае праблема павышэння матывацыі да навучання. Працэс фарміравання матывацыі ніколі не можа быць завершаны, яго трэба весці пастаянна на працягу ўсяго тэрміна навучання. Іншымі словамі, матывацыю трэба рэгулярна “падсвятляць”. І гэта абумоўлена псіхалагічнымі фактарамі развіцця дзяцей: яны няспынна мяняюцца, мяняюцца іх інтарэсы. Дзіцяці часам дастаткова прахварэць тыдзень і не быць на ўроках, каб адстаць ад тэмы, перастаць разумець матэрыял, а значыць, цікавасць да прадмета знізіцца. Станоўчая матывацыя фарміруецца на ўводным (матывацыйным) этапе. У гэты час трэба паспець вырашыць тры метадычныя задачы: актывізаваць апорныя веды да плануемай тэмы ўрока і зрабіць гэта праз сітуацыю поспеху (для нашага прадмета гэта тым больш важна, бо за гэты час дзеці пераключаюцца на беларускае маўленне, упамінаюць правілы мінулага ўрока ці аналагічных тэм); сфарміраваць арыенціровачную аснову дзейнасці школьнікаў; стварыць праблемную сітуацыю няведання.

Для паспяховай работы на ўроку практыкую індывідуальныя дамашнія заданні на паўтарэнне тэарэтычнага матэрыялу, апераджальныя заданні. Напрыклад, перад вывучэннем тэмы “Скланенне дзеепрыметнікаў” даю заданне на паўтарэнне: падрыхтаваць паведамленне пра асаблівасці скланення прыметнікаў.

Падтрымцы цікавасці вучняў да марфалагічных тэм спрыяе займальны матэрыял. Часта падбіраю яго з кнігі В.І. Паўлоўскай “Мова: цікава і займальна”, В.Д. Старычонка “Займальная філалогія”, А.В. Солахава “Займальны матэрыял па беларускай мове”, І. Шпадарука “У свеце слоў, з’яў і фактаў”, з часопісаў “Роднае слова”, “Беларуская мова і літаратура”.

Стараюся падбіраць заданні, якія прымушаюць вучняў разважаць, прыводзіць доказы. Напрыклад, прапаную такое заданне:

Пазнаёмцеся з цікавымі звесткамі з кнігі І. Шпадарука (паказваю кнігу). Знадзіце дзеепрыметнікі.

Пішучая машынка. Самую першую ў свеце пішучую машынку вынайшаў Г. Міль. У Лонданскім архіве навуковых дакументаў захаваўся нават першы ліст патэнтнай граматы, выдадзенай у 1714 годзе гэтаму прыдворнаму механіку каралевы Ганны [6; с. 26].

Марожанае. Яшчэ Гіпакрат рэкамендаваў марожанае сваім пацыентам. Ён лічыў, што “замарожаны крэм” актывізуе вадкаснае асяроддзе арганізма і паляпшае самаадчуванне. Вялікім аматарам марожанага быў Аляксандр Македонскі. Жыхары Рыма рабілі спецыяльныя калодзежы, дзе захоўвалі лёд, каб вырабляць гэты ласунак [6; с. 15,16].

Многія вучні адносяць да дзеепрыметніка слова “марожанае”. Спачатку прашу прывесці доказы такому меркаванню, потым – разабраць першы сказ артыкула пра марожанае. У выніку гэтай работы вучні высвятляюць, што ў дадзеным выпадку гэта слова з’яўляецца назоўнікам. Настаўнік паведамляе, што адны часціны мовы могуць пераходзіць у другія. Гэта адзін са спосабаў утварэння новых слоў. Далей разбіраем словазлучэнне “замарожаны крэм”. Потым прапануецца скласці сказ, у якім слова “марожаны” з’яўляецца дзеепрыметнікам. З гэтым словам дзеці сутыкаюцца ў практыкаванні 41, дзе трэба адрэдагаваць тэкст-апісанне.

Выкарыстоўваю праблемнае выкладанне матэрыялу, што садзейнічае развіццю даследчых здольнасцей вучняў. Напрыклад, пры знаёмстве з дзеепрыметнікам прапаную знайсці ў запісаных на дошцы сказах аднакаранёвыя словы і вызначыць іх лексічнае значэнне, а таксама вызначыць, да якой часціны мовы яны адносяцца:

Чырвоная рабінка стаіць каля дарогі.

Пачырванела рабінка, што стаіць каля дарогі.

Пачырванелая рабінка стаіць каля дарогі.

Адначасова актуалізуюцца веды па раней вывучаных раздзелах, адбываецца паўтарэнне матэрыялу.

Часта настаўнікі пры правядзенні адкрытых урокаў незаслужана абмінаюць многія практыкаванні і заданні, змешчаныя ў вучэбных дапаможніках. Лічу, што вучэбны дапаможнік для 7 класа дае добрую магчымаць для вырашэння задач урока, даецца дастатковая колькасць практыкаванняў, ёсць магчымасць выбару для настаўніка. Падручнік дазваляе актыўна выкарыстоўваць звязныя тэксты, што садзейнічае развіццю маўлення вучняў, паўтарэнню і замацаванню раней вывучанага матэрыялу. Добрай падтрымкай для настаўніка з'яўляюцца таксама кантрольна-вымяральныя матэрыялы. У гэтым навучальным годзе на ўроках актыўна ўключаю змешчаныя там заданні. Разам з тым некаторыя “цяжкія пытанні” раздзела “Дзеепрыметнік” не закранаюцца, не асвятляюцца ў падручніку. На маю думку, трэба ўключыць пры вывучэнні тэмы “Дзеепрыметнікавы зварот, знакі прыпынку” інфармацыю для азнаямлення пра адасабленне дзеепрыметнікавага звароту, калі ён стаіць перад азначаемым словам і мае дадатковае значэнне прычыны, уступкі, часу, умовы. На сваіх уроках даю вучням такую інфармацыю:

Параўнайце два сказы і паспрабуйце растлумачыць, чаму ў адным выпадку дзеепрыметнікавы зварот адасабляецца коскай, а ў другім – не адасабляецца.

Абмалочанае ўчора збожжа падсыхала на вуліцы.

Напалоханая сённяшнім здарэннем, жанчына ніяк не магла заснуць.

Апошнім часам усё больш заўважаю, што дзецям сярэдняга ўзросту (і ў сёмым класе таксама!) падабаецца прагаворванне таго ці іншага матэрыялу хорам. У работу ўключаюцца нават тыя вучні, якія звычайна не праяўляюць якой-небудзь актыўнасці. Таму і пры вывучэнні раздзела “Дзеепрыметнік” карыстаюся такой формай работы. Напрыклад, для замацавання азначэнняў

новых тэрмінаў, пры рабоце над акцэнталагічнымі нормамаі, пры падрыхтоўцы да пісьма па памяці і інш.

Даволі часта практыкую такія творчыя заданні для вучняў, як наступныя: падрыхтаваць слоўнікавы дыктант, прадумаць пытанні для апросу вучняў па пройдзенай тэме або на паўтарэнне, скласці лінгвістычную казку. Акрамя таго, вучні рыхтуюць творчыя работы да памятных дат. Так у гэтым навучальным годзе да Дня вызвалення Гомеля ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў вучні рыхтавалі насценгазеты, падбіралі вершы, замалёўкі, некаторыя спрабавалі скласці ўласныя вершы. Я заўсёды падтрымліваю творчыя пачынанні дзяцей, імкнуся іх развіваць.

Пастаянна вядзецца работа з разнастайнымі слоўнікамі, у тым ліку з невялічкімі слоўнікамі (тлумачальным і акцэнталагічным), размешчанымі ў канцы падручніка. Напрыклад, прапаную заданні такога характару:

1. Выпішыце з акцэнталагічнага слоўніка ў канцы падручніка ўсе дзеепрыметнікі на літару А. Што іх аб'ядноўвае? Які дзеепрыметнік тут “лішні”? *Узор выканання.* Аб'інелы, абкапаны, абламаны, абшарпаны, адасланы, адваяваны, абкапаны, атэставаны, аштрафаваны.

2. Знайдзіце ў акцэнталагічным слоўніку ў канцы падручніка дзеепрыметнікі на літару Р. Які тут “лішні”? Чаму? Што аб'ядноўвае і чым адрозніваюцца дзеепрыметнікі *разві'ты* і *развіты'*? Складзіце сказы з абодвума дзеепрыметнікамі. Раствлумачце лексічнае значэнне дзеепрыметнікаў.

Узор выканання.

Развіты (сказ). Развіты (чалавек).

Расхінуты.

Настаўніца дала прыклад неразвітага сказа, а дзеці склалі развіты сказ.

Заўсёды прыемна мець справу з развітым чалавекам.

Расхінутыя полы плашча дазволілі заўважыць схаваны абрэз.

Розныя віды дыктантаў садзейнічаюць засваенню вучэбнага матэрыялу на розных этапах урока: папэраджальны, каменціраваны, слоўнікавы, слоўнікавы з дадатковым заданнем, выбарачны, выбарачна-размеркавальны, творчы, графічны, дыктант-пераклад. Напрыклад:

1. Выбарачны дыктант. Запісаць толькі сказы, у якіх дзеепрыметнікавы зварот выдзяляецца коскамі.

Зерне, кінутае ў ніву, усходзіць ды красуе. Засыпаная снегам елка стаяла пры самай дарозе. Неба, усцяж засланае воблакамі, пазірала nepřыветна і холадна.);

2. Графічны дыктант. Саставіць графічныя схемы сказаў з дзеепрыметнікавымі зваротамі.

У сасновым бары, нагрэтым сонцам, моцна пахла смалою. Над абмытай дажджом зямлёй плыла пара. Рака, пакрытая льдом і зацярушаная снегам, ляжала маўклівая, знямелая. Стомленая цяжкай працай, яна адразу заснула.

3. Творчы дыктант. Дапоўніце прыведзеныя словы дзеепрыметнікавымі зваротамі.

Зямля, кніга, возера, дарога, трактар, трава, неба.

4. Слоўнікавы дыктант з дадатковым заданнем. Запішыце дзеепрыметнікі, абазначце ў іх суфіксы.

Зарослы, збялелы, звезены замаскіраваны, выкашаны, выгуляны, разбуджаны.

5. Выбарачна-размеркавальны дыктант. Размяркуйце словазлучэнні ў два слупкі: 1 – галоўнае слова з'яўляецца назоўнікам, 2 – галоўнае слова з'яўляецца дзеепрыметнікам.

Сарваная груша, сарваная татам, пакрытая лёдам, падораная яхта, спалоханая птушка, спалоханая хлопчыкам, зробленая памылка, зазелянелыя лугі, зазелянелыя вясною, прывезеная макулатура, прывезеная на веласіпедах.

Імкнуся выкарыстоўваць у сваёй рабоце разнастайныя віды работ. Часта звяртаюся да каменціраванага пісьма, пісьма па памяці. Пры адборы дыдактычнага матэрыялу прытрымліваюся лінгвакультуралагічнага падыходу. У якасці пісьма па памяці выкарыстоўваю прыказкі, прымаўкі, афарызмы, вершаваныя радкі, у тым ліку і тэкст гімна Рэспублікі Беларусь:

Не пытай, ці галоўка гладка, а пытай, ці падмецена хатка.

Лепей варона злоўленая, чым сокал у небе.

І не сніў цябе гэткай ніколі я,

Нечакана зусім спатканая.

Ты з адценняў усіх колераў,

З фарбаў ночы і дня сатканая.

Пятрусь Макаль. Верш “Родная мова”

З першага ўрока раздзела павінна весціся работа па падрыхтоўцы да выканання творчага задання – сачынення-апісання знешнасці чалавека. Гэту работу я планавала ў адпаведнасці з рэкамендацыямі Г.М.Валочкі і С.А.Язерскай [2, с. 36, 37], а таксама Г.М.Малажай і Н.М.Чалюк [4, с. 40-44].

Зразумела, што ў наш час ёсць магчымасць выкарыстання электронных сродкаў навучання, мультымедыйных прэзентацый. Толькі праблема ўзнікае часта ў сувязі з тым, што адбыліся змены правапісу, а названыя сродкі былі створаны раней, а таксама часам сустракаюцца памылкі. Таму трэба з асцярожнасцю звяртацца да гэтых крыніц, пераправяраць, рабіць неабходныя папраўкі. Паспяхова карысталася пры правядзенні заняткаў па тэме “Дзеепрыметнік” электронным сродкам навучання “Беларуская мова: арфаграфія. 5-7 класы” ГІАЦ Мінадукацыі РБ (ТАА “Софт-Перспектыва”). Пры гэтым рабіла выпраўленне ў слайдзе № 2 прэзентацыі “Дзеепрыметнік”: у другім абзацы слова “дзеепрыслоўе” на “дзеепрыметнік”. Гэту прэзентацыю размясціла на сайце школы, каб вучні маглі самастойна паўтарыць, замацаваць матэрыял. Названы электронны сродак змяшчае

таксама тэсты па тэме, якія выконвалі вучні індывідуальна, на аснове чаго даваліся дадатковыя тлумачэнні, адбывалася карэкціроўка ведаў вучняў.

На кожным уроку праводжу арфаграфічныя, акцэнталагічныя хвілінкі, перыядычна – лексічныя. У якасці матэрыялу для арфаграфічных хвілінак падбіраю заданні як па новай тэме, так і на паўтарэнне, уключаю словы, у якіх вучні часцей дапускаюць памылкі (па выніках праверкі сшыткаў), групуючы па розных паказчыках. Часта выкарыстоўваю узаема-, самаправерку і ацэнку. Напрыклад:

1. Замяніце словы або падбярэце аднакаранёвыя, каб галосныя *е, ё* сталі не пад націскам. Запішыце словы парамі.

Дзверы, адвесці, падземны, песня, сцежка, клён, вёска.

2. Выпраўце арфаграфічныя памылкі.

Дзяўчынкі співалі вісёлую песню. У раке вадзілісь ракі. Міша звярнуўся с прозьбай.

3. Запішыце побач з рускімі словамі беларускія адпаведнікі і вызначце іх род у абедзвюх мовах.

Яблоко, запись, крыса, тополь, боль, гусь.

Для правядзення акцэнталагічных хвілінак часта выкарыстоўваю рубрыку “Вымаўляй правільна” і акцэнталагічны даведнік вучэбнага дапаможніка для 7 класа. Пры вывучэнні дзеепрыметніка цяжкім пытаннем для вучняў з’яўляецца пераклад гэтай формы дзеяслова з рускай на беларускую мову, таму ў пачатку ўрокаў даю заданні перакласці словазлучэнні: *апавшая листва, натруженные руки, встревоженные родители.*

У сваёй практыцы выкарыстоўваю сучасныя педагагічныя тэхналогіі. Адна з іх – модульная. Прыкладна восем гадоў карыстаюся элементамі модульнай тэхналогіі. Асаблівую ўвагу прыцягвае асноўная мэта такой тэхналогіі – поўнае засваенне школьнікамі навучальнага праграмнага матэрыялу, развіццё ў іх навыкаў самаадукацыі, самавыхавання і фармавання

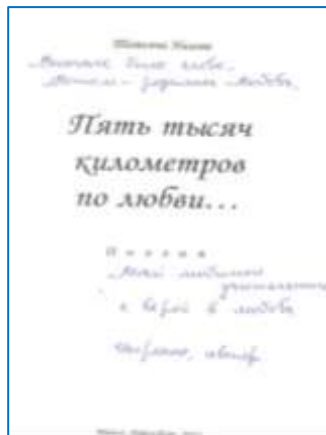
камунікатыўных здольнасцяў [3, с. 63] . Ёсць мажлівасць кожнаму школьніку большую частку ўрока працаваць самастойна, вучыцца планаваць і арганізоўваць сваю дзейнасць, аб'ектыўна вызначаць узровень сваіх ведаў і ўменняў, бачыць прабелы ў іх. Педагог пераходзіць у рэжым кансультавання і кіравання вучэбнай дзейнасцю. Паміж выкладчыкам і школьнікам ідзе гутарка як з дапамогай модуляў, так і непасрэдна.

З мэтай паспяховага выкарыстання модульнага навучання на ўроках мовы прытрымліваюся наступных правіл: 1. уводжу модулі ў навучальны працэс паступова, пачынаю толькі з элементаў, асабліва на пачатковым этапе; 2. у змесце блокаў тэкст запісаю так, быццам размаўляю з вучнямі, каб выклікаць іх на разважанні, арыентую на поспех; 3. выкарыстоўваю калектыўныя спосабы навучання, скіроўваю школьнікаў на ўзаемадапамогу, каб развіваліся камунікатыўныя здольнасці вучняў.

Удзел у саставе журы рэспубліканскага конкурсу “Настаўнік года-2009” дазволіў мне ўпэніцца ў тым, што поспех прыходзіць да таго, хто ўдумліва ставіцца да выбару метадаў і прыёмаў выкладання, разумна спалучае традыцыйныя падыходы з новымі, сучаснымі, наватарскімі. Гэтай думкі прытрымліваюся ў сваёй прафесійнай дзейнасці: не адмаўляюся ад правяраных часам метадык, але імкнуся пры рабоце з кожным новым пакаленнем вучняў ўключаць нешта новае, выкарыстоўваць дасягненні навукі і тэхнікі. Такі падыход дае плён.

Мае вучаніцы Пузенка (Нілава) Таццяна і Плешкунова Алена з дзявятага па адзінаццаты клас штогод з'яўляліся пераможцамі і прызёрамі гарадскіх і абласных этапаў алімпіяды па беларускай мове і літаратуры. На рэспубліканскім этапе Пузенка Т. адзначана пахвальным водzywам, а Плешкунова А. – тры гады запар заваёўвала дыплом другой ступені. Абедзве паспяхова закончылі факультэт беларускай мовы і літаратуры БДУ. Таццяна займаецца творчай дзейнасцю: піша вершы на беларускай і рускай мовах, выйшлі ў свет два зборнікі вершаў – “Готыка тонкіх падманаў” і “Пяць тысяч

километров по любви”. Алена займаецца навуковай дзейнасцю: з 2013 года з’яўляецца малодшым навуковым супрацоўнікам Нацыянальнай акадэміі навук Рэспублікі Беларусь.

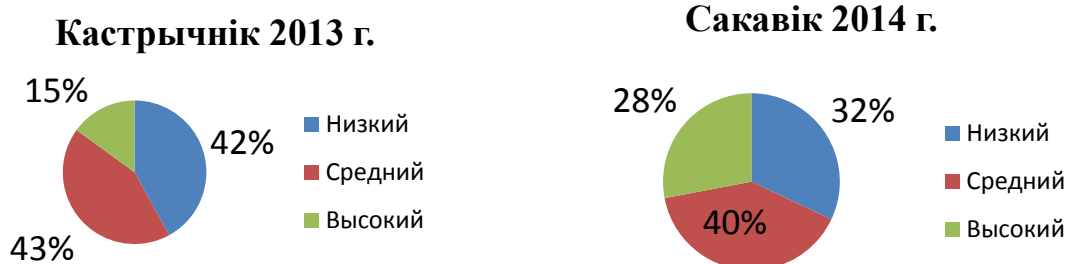

У 2012 годзе вучаніца Снітко Паліна (5 клас) атрымала дыплом трэцяй ступені на гарадскім этапе абласной алімпіяды. Сённяшнія мае вучні ўдзельнічаюць у конкурсе “Буслік”, дыягнастычным тэсціраванні. Лепшы вынік конкурсу “Буслік” за апошнія два гады – 31 месца ў раёне, у дыягнастычным тэсціраванні – выкананне заданняў на 100% у трох вучняў. Сямікласнікі актыўна ўключаюцца ў работу па выкананні творчых заданняў як у рамках урока, так і ў пазакласнай рабоце па беларускай мове і літаратуры.

Асноўнымі параметрамі выніковасці педагагічнай дзейнасці па дадзенаму вопыту з’яўляюцца: устойлівая пазнавальная цікавасць вучняў да прадмета; станоўчая дынаміка ўзроўню навучанасці; якасная дынаміка матывацыі вучэбнай дзейнасці.

За час правядзення вопыту палепшыліся агульныя паказчыкі пазнавальнай цікавасці і творчай актыўнасці вучняў.

Такім чынам, спалучэнне разнастайных традыцыйных і нетрадыцыйных падыходаў пры правядзенні заняткаў па марфалогіі дазволіла мне павысіць станоўчую матывацыю сямікласнікаў да вывучэння беларускай мовы і, як вынік, іх узровень навучанасці (сярэдні бал па выніках першага паўгоддзя на працягу трох гадоў: 5 клас – 6,1; 6 – 6,2; 7 клас – 6,3.

У дадзенай рабоце я імкнулася акрэсліць асноўныя стратэгіі павышэння эфектыўнасці сучаснага ўрока беларускай мовы: выкарыстанне разнастайных метадаў і прыёмаў работы, уключэнне элементаў сучасных адукацыйных тэхналогій, інфармацыйна-камунікатыўных тэхналогій, выкарыстанне электронных сродкаў навучання. Як большасць настаўнікаў, выкарыстоўваю элементы актыўнай ацэнкі: вызначэнне мэты ўрока і фармуляванне яе так, каб яна была зразумелай для вучняў; выпрацоўка разам з вучнямі крытэрыяў ацэнкі дасягнення мэты; раздзяленне актыўнай і падсумавальнай ацэнкі; стварэнне атмасферы, якая спрыяе навучанню; фармуляванне ключавых пытанняў; задаванне пытанняў, якія ўцягваюць вучняў у працэс навучання; эфектыўнае выкарыстанне зваротнай сувязі; узаема- і самаацэнка. Больш падрабязна спынілася на выкарыстанні апорных канспектаў, модульнай тэхналогіі. Работа не прэтэндуе на навуковасць – гэта проста ўласныя развагі і погляды на пэўныя падыходы да навучання дзяцей. Безумоўна, іх рэалізацыя патрабуе значных намаганняў з боку настаўніка, але плён варты намаганняў.

Літаратура

1. Бушыла, Н. В. Актывізацыя пазнавальнай дзейнасці вучняў на ўроках беларускай мовы / Н.В Бушыла //Беларуская мова і літаратура. - 2006. - №6.
2. Валочка, Г.М. Беларуская мова ў 7 класе: вучэбна-метадычны дапаможнік для настаўніка / Г.М. Валочка, С.А. Язерская – Мінск: Народная асвета, 2001. - 191с.
3. Жуковіч, М.В. Сучасныя педагагічныя тэхналогіі на ўроках беларускай мовы і літаратуры/ М.В. Жуковіч. - Мінск: Аверсэв, 2007. - 157с.
4. Малажай, Г.М. Вывучэнне беларускай мовы ў 7 класе: вучэбна-метадычны дапаможнік для настаўніка / Г.М. Малажай, Н.М. Чалюк – Мінск: НМЦэнтр, 1999. - 144с.
5. Цыбульская, С. І. Выкарыстанне сучасных адукацыйных тэхналогій на ўроках беларускай мовы і літаратуры/ С.І.Цыбульская. – Мінск: Сэр-Віт, 2006. - 207с.
6. Шпадарук, І. У свеце слоў, з’яў і фактаў/ І.П.Шпадарук – Мінск: Вышэйшая школа, 1995. – 92с.
7. Яленскі, М. Г. Выкладанне беларускай мовы ў школе/ М.Г.Яленскі. Мінск: Народная асвета, 1994. - 239с.